

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Alexander Fridriksson

We, the people?

En demokratisk analys av det amerikanska
elektorskollegiet samt komparativ studie med
den tyska förbunds församlingen

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Kandidatuppsats på juristprogrammet

15 högskolepoäng

Handledare: Per Nilsén

Termin: HT 2023

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	2
FÖRORD	3
FÖRKORTNINGAR OCH ORDFÖRKLARINGAR.....	4
1 INLEDNING	5
1.1 Bakgrund.....	5
1.2 Syfte och frågeställningar	5
1.3 Avgränsningar	6
1.4 Teori och metod	7
1.4.1 Teori.....	7
1.4.2 Metod	8
1.5 Material	10
1.6 Disposition	11
2 KONSTITUTIONELL KONSTRUKTION.....	13
2.1 Det amerikanska elektorskollegiet.....	13
2.2 Den tyska förbunds församlingen	14
3 SYFTEN BAKOM LAGSTIFTNINGEN.....	16
3.1 Det amerikanska elektorskollegiet.....	16
3.1.1 Bakgrund och inspiration	16
3.1.2 Folket eller kongressen?.....	16
3.1.3 Risken för större delstaters dominans	17
3.2 Den tyska förbunds församlingen	18
3.2.1 Farhågor från Weimarrepublikens tid	18
3.2.2 Den nya grundlagen	19
4 AMERIKANSK SAMHÄLLSDEBATT	20
4.1 Den individuella rösträtten kontra federalism	20
4.2 Presidentvalskampanjer	21
4.3 Trolösa elektorer.....	22
4.4 Systemets komplexitet	24

5	ANALYS.....	25
5.1	Likheter och skillnader mellan elektorskollegiet och förbunds församlingen.....	25
5.1.1	Konstitutionell konstruktion.....	25
5.1.2	Syften bakom lagstiftningen	26
5.2	För- och nackdelar med systemen.....	27
5.3	Den amerikanska samhällsdebatten	29
6	EVENTUELLA REFORMBEHOV.....	31
6.1	I enlighet med tysk modell	31
6.2	I övrigt	31
7	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING.....	33
7.1	Tryckta källor	33
7.1.1	Rättsfall	33
7.1.2	Litteratur.....	33
7.1.3	Övrigt	35

Summary

In the aftermath of the 2016 US Presidential Election the spotlight was yet again directed at the Electoral College. The consequential discussions have shed a light on the strengths and weaknesses of the system, whilst directing attention toward the constitutional construction. Germany also has an Electoral College called the Federal Convention. The German system was devised in the middle of the 20th century, while the American one was devised in the later parts of the 18th century. The intention of this paper is to examine whether the American system needs reform. Furthermore, an examination of the intentions of both the American and German system, and their respective constructions, takes place. The main focus is the Electoral College, which is the reason for an additional analysis of American debate on the matter.

The methods used are comparative method regarding the comparison between the systems concerned, and legal history-method regarding the historical context. Legal doctrinal and legal analytic method are also used to examine the law as well as analyzing and discussing it.

The paper uses a democratic theory and analyzes the systems from this perspective. Furthermore, a legal political discussion regarding suitable reforms, regarding said theory, takes place.

Sammanfattning

Till följd av det amerikanska presidentvalet år 2016 befann sig elektorskollegiet återigen i samhällsdebattens fokus. Diskussionerna har uppmärksammat systemets styrkor och brister, samt belyst den konstitutionella konstruktionen. Även Tyskland har ett elektorssystem benämnt förbundsförsamlingen. Det tyska tillkom i mitten av 1900-talet, medan det amerikanska tillkom under den senare delen av 1700-talet. Uppsatsen har delvis till avsikt att utröna huruvida det amerikanska systemet behöver reformeras. Vidare undersöks syftena bakom respektive system samt deras reglering för att genomföra en jämförelse. Huvudfokus är det amerikanska elektorskollegiet, vilket har medfört en ytterligare undersökning av den amerikanska samhällsdebatten på området.

Metoder som används är komparativ metod sett till jämförelsen länderna emellan, samt rättshistorisk metod sett till den rättshistoriska kontexten. Rättsdogmatisk och rättsanalytisk metod används för att undersöka gällande rätt, samt analysera och argumentera kring den.

Uppsatsen utgår från en demokratisk teori och analyserar de båda systemen utifrån densamma. Vidare sker en rättspolitisk argumentation angående vilka reformer som vore önskvärda sett till ovannämnd teori.

Förord

Tack till min mycket behjälplige handledare Per Nilsén för fin rådgivning under skrivprocessen.

Förkortningar och ordförklaringar

Art.	Artikel
Chiafalo	Chiafalo v. Washington
Elektorskollegiet	Det amerikanska elektorskollegiet
Elektor	Elektor i elektorskollegiet
Etc.	Et cetera
Federalism	Den rättsliga uppdelningen mellan centralmakt och delstater. ¹ Ofta betonas delstaters rättigheter. ²
Förbundsdagen	Det tyska parlamentet
Förbundsförsamlingen	Det tyska elektorskollegiet
Förbundsländerna	De tyska delstaterna
Förbundspresidenten	Den tyska presidenten
GG	Den tyska grundlagen
Högsta domstolen (HD)	USA:s Högsta domstol
Kongressen	Den amerikanska kongressen
Konstitutionen	Den amerikanska konstitutionen

¹ Fuentes-Rohwer och Charles (2001) s. 908 f.

² Beer (1978) s. 12 f.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Året är 2016 och Donald Trump vinner USA:s presidentval. Trump vinner trots att han får cirka 2,8 miljoner röster mindre än Hillary Clinton. Vad beror detta på? Förklaringen stavas elektorskollegiet; det presidentvals-system som tillämpas i USA.³

Med orden: ”We, the people” inleds USA:s konstitution från 1787. Elektorskollegiet nedtecknades i densamma.⁴ Konstitutionen lade grunden för systemet och dess funktion i amerikansk rätt. Valsystemet är i sig mycket omdiskuterat, något som utkristalliserar sig i det faktum att elektorskollegiet är den del av konstitutionen som berört flest reformförslag i kongressen.⁵

En annan stat som även denna använder sig av ett indirekt presidentval är Tyskland. I enlighet med den tyska grundlagen väljs presidenten av ett slags elektorskollegium benämnt förbunds församlingen.⁶

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att analysera det amerikanska elektorskollegiet för att få en insyn i systemet samt huruvida ett reformbehov föreligger sett ur ett demokratiperspektiv. Ändamålet är även att göra en jämförelse med den tyska förbunds församlingen för att se hur andra indirekta presidentvals-system kan se ut, samt bidra till ett vidare perspektiv.

Utifrån ovanstående syfte följer nedanstående frågeställningar. Dessa är uppdelade i en första huvudfrågeställning med därtill tre efterföljande underfrågeställningar.

³ AP News: *Explainer: They lost the popular vote but won the elections*, besökt 2023-11-18.

⁴ Library of Congress: *The United States Constitution*, besökt 2023-11-17.

⁵ National Archives: *Electoral College History*, besökt 2023-11-19.

⁶ Art. 54 GG.

- Behöver det amerikanska elektorskollegiet reformeras ur ett demokratiskt perspektiv?
 - Vilka likheter och skillnader finns mellan det amerikanska elektorskollegiet och den tyska förbunds församlingen sett till konstitutionell konstruktion samt syften bakom lagstiftningen?
 - Vilka positiva och negativa aspekter medför respektive system i relation till demokratibegreppet?
 - Hur ser den amerikanska samhällsdebatten ut kring elektorskollegiet?

1.3 Avgränsningar

Uppsatsens huvudfokus är det amerikanska elektorskollegiet. På grund av detta har mer utrymme tillägnats perspektiven på elektorskollegiet. Exempelvis har jag valt att redogöra för samhällsdebatten kring enbart elektorskollegiet, inte förbunds församlingen. Skälen till detta har varit dels utifrån utrymme, dels utifrån syftet om att utreda huruvida ett amerikanskt reformbehov föreligger.

Sett till rätten kommer denna uppsats avgränsa sig till att huvudsakligen beröra amerikansk konstitutionell rätt samt tysk konstitutionell rätt. Andra källor som hade kunnat beröras är exempelvis nationell och delstatlig lagstiftning. Varken amerikansk eller tysk rätt kan i detta avseende beröras med hänsyn till uppsatsens utrymme.

Både i relation till amerikansk och tysk rätt har främst bestämmelser gällande själva elektorssystemet och presidentvalet tagits upp, snarare än bestämmelser om kvalifikation för kandidater etc. Detta beror på att de dels är för djupgående för att kunna omfattas av uppsatsens tidsram, dels brist på utrymme, dels eftersom de saknar relevans för systemen som helhet.

Jag hade gärna velat ta upp ytterligare praxis om trolösa elektor, samt de skiljaktiga meningarna i exempelvis *Chiafalo v. Washington*. Då hade man kunnat analysera de olika amerikanska tolkningsskolorna i relation till konstitutionell rätt. Sett till uppsatsens utrymme har det inte varit möjligt.

Sett till Peczeniks definition av demokratibegreppet hade det kunnat diskuteras och problematiseras ytterligare. Det finns flertal kriterier som definierar demokrati. I uppsatsen har jag valt att avgränsa mig till två av dessa: medborgardeltagande och majoritetsbeslut. Avgränsningen beror på uppsatsens utrymme.

1.4 Teori och metod

1.4.1 Teori

Aleksander Peczenik har i boken *Vad är rätt?* analyserat och diskuterat begreppet demokrati. Han framför att demokrati traditionellt sett uppfattas som synonymt med folkstyre.⁷ Vidare beskriver han att demokrati har vissa beståndsdelar som kan användas för att förstå begreppet. *Majoritetsbeslut* är ett av dessa begrepp som gör ett statsskick mer demokratiskt.⁸ Det bör nämnas att han inte anser majoritetsbeslut vara tillräckligt för att en stat ska kunna benämnas som en demokrati.⁹ Ett annat begrepp som Peczenik anser göra ett statsskick mer demokratiskt är *medborgardeltagande*.¹⁰ Peczenik framhäver två delar av detta begrepp som ökar det demokratiska inflytandet: dels hur många som deltar, dels det inflytande som medborgarnas röst har.¹¹

När det gäller analysen angående för- och nackdelar samt reformbehov har jag använt mig av ovanstående demokratisk teori. Teorins utgångspunkter har varit de två begreppen majoritetsbeslut och medborgardeltagande. För att kunna undersöka hur väl respektive system uppfyller kraven har jag valt att specificera begreppen. Specifikt kommer majoritetsbeslut att definieras som

⁷ Peczenik (1995) s. 64.

⁸ Peczenik (1995) s. 71 f.

⁹ Peczenik (1995) s. 74.

¹⁰ Peczenik (1995) s. 72.

¹¹ Peczenik (1995) s. 81.

kravet att det större antalet av väljarna står bakom den som blir president. Medborgarinflytande kommer att definieras som folkets möjlighet att delta i presidentval. Utifrån dessa två aspekter analyseras således de båda systemens för- och nackdelar ur ett demokratiperspektiv.

1.4.2 Metod

Den rättsdogmatiska metoden har utgjort metoden för den del av uppsatsen som kartlagt gällande rätt. Metoden har medfört att uppsatsen byggts på allmänt accepterade rättskällor. Genom dessa återuppbygger man gällande rätt såsom den redan konstruerats. Dessa rättskällor utgör således grunden för undersökningen av gällande rätt. Det mest grundläggande kännetecknet för rättsdogmatisk metod är användandet av rättskällehierarkin. Rättskällehierarkin delar ofta upp rättskällor i lag, förarbeten och praxis.¹² I relation till beskrivningen av gällande rätt, som är den del där metoden främst används, har lagtexten varit utgångspunkt. De konstitutionella bestämmelserna har varit av central vikt i denna del.

En metod som beskrivs som mer fri, både i relation till källor och argumentation, är den rättsanalytiska metoden. Sagd metod är behjälplig i de situationer där man inte bara kan eller vill använda sig av allmänt accepterade rättskällor. I denna metod tillåts till exempel tidningsartiklar.¹³ Den har jag använt mig av främst under uppsatsens senare del om argumentation i förhållande till elektorskollegiet samt även under analysen. När det gäller rättspolitisk argumentation och analysen därav är den rättsanalytiska metoden tillåtande samt till och med uppmuntrande.¹⁴ De rättspolitiska perspektiven har varit särskilt användbara för att diskutera eventuella reformer.

Vad gäller syften bakom den amerikanska och tyska lagstiftningen har rätts-historisk metod använts. Den rättshistoriska metoden är konstruerad på basis av att analysera rättsutvecklingen inom flera olika kategorier. Bland dessa

¹² Korling och Zamboni (2013) s. 21 ff.

¹³ Sandgren (2007), s. 49 ff.

¹⁴ Sandgren (2007), s. 62.

återfinns juridiska samhällsaspekter såsom statens uppbyggnad och rättssystemets konstruktion. Vidare lägger metoden vikt vid att studera kontexten kring rättens tillkomst.¹⁵ Denna uppsats fokuserar på syften bakom berörd lagstiftning. Besluten som tagits och diskussionerna som förts i relation till lagstiftningens tillkomst har varit av avgörande betydelse i analysen.

I den del där elektorskollegiet och förbunds församlingen jämförts har en komparativ metod använts. Grunden för komparativ metod är att jämföra två staters system. Komparativ metod är användbar för att exempelvis belysa ett system ur ett annat perspektiv och genom detta se en annan lösning på den rättsliga frågan.¹⁶ Det är fördelaktigt och eftersträvansvärt att jämföra två länder som ligger nära varandra rättsligt och specifikt i relation till den frågan som undersöks.¹⁷

Valet av jämförelseländer har skett av flera skäl. Först och främst bör man konstatera att det finns ett mycket begränsat antal länder som tillämpar ett indirekt elektorssystem i relation till presidentval.¹⁸ USA och Tyskland har vissa grundläggande konstitutionella likheter som gör dem mer lämpliga att jämföra än andra. Det bör dock nämnas att länderna tillhör olika rättsfamiljer. USA tillhör common law, medan Tyskland tillhör civil law.¹⁹ Det bör inte inverka negativt då denna uppsats tar sin utgångspunkt i konstitutionell rätt. Sett till den konstitutionella rätten finns det omfattande likheter mellan länderna. Båda staterna är konstitutionella federala stater baserade på ett system med delstater som i mer eller mindre utsträckning utövar självstyre inom en rad olika områden. Vidare är båda staterna republiker med en president, om än presidenten i respektive stat har olika maktbefogenheter, vilket inte kommer beröras vidare i uppsatsen. Båda staterna reglerar dessutom sina presidentvalssystem i grundlag. Sett till grundlagarna finns likheter då respektive grundlag är byggd på en tanke om maktindelning.

¹⁵ Musson och Stebbings (2012) s. 1, 2 och 5.

¹⁶ Bogdan (2013) s. 15 f.

¹⁷ Bogdan (2013) s. 46–48.

¹⁸ Pew Research Center: *Among democracies, U.S. stands out in how it chooses its head of state*, besökt 2023-11-23.

¹⁹ CIA The World Factbook: *Field listing – Legal system*, besökt 2023-11-27.

Anledningarna till att jag valt att avgränsa mig till två specifika kriterier i demokratibegreppet är som ovannämnt uppsatsens utrymme. Skälen till att just medborgarinflytande och majoritetsbeslut valdes är för att de är rimliga att applicera på presidentvalssystem samt kan beröras relativt översiktligt.

De tre amerikanska rättsfall som finns med har valts ut främst på grund av deras direkta påverkan på elektorskollegiet, samt mer specifikt frågan om trolösa elektorer. Det mest färskt och mest relevanta rättsfallet är *Chiafalo v. Washington*, vilket har fått agera utgångspunkt. Utifrån detta tas två andra rättsfall upp som båda omnämns i *Chiafalo* och har varit av stor vikt för området trolösa elektorer.

1.5 Material

Inom amerikansk rätt baseras materialet främst på artiklar från juridiska tidskrifter utgivna vid amerikanska universitet. De juridiska tidskrifter som är allmänt accepterade som högkvalitativa, såsom *Harvard Law Review*, har använts så frekvent som möjligt. Vidare har lagtext och praxis använts ofta. Dessa källor är originalkällor och grunden för hur rätten är stadgad och tolkad.

Litteratur har använts i viss utsträckning. Bland författarna återfinns George Anastaplo. Han var professor vid Loyola University Chicago School of Law, samt lektor vid Rosary College och University of Dallas.²⁰ Anastaplos uttalanden i litteratur har varit centrala i den del av uppsatsen som berör samhällsdebatt och argumentation. Den specifika litteraturen har varit boken *The Constitution of 1787*. I relation till argumentationsanalysen har den varit av central vikt.

En annan författare som har använts är Alexander Gouzoules, jur.dr. vid Harvard University och professor vid University of Missouri. Relevant artikel är publicerad i *Florida State University Law Review*. Nämnad artikel har varit bidragande när det gäller argumentation kring elektorskollegiet.

²⁰ University of Chicago Magazine: *One door closes*, besökt 2023-11-17.

Central litteratur har varit *the Federalist* av de amerikanska grundlagsfäderna Alexander Hamilton, James Madison och John Jay. *The Federalist* var exceptionellt bra att använda när det gällde att förstå hur grundlagsfäderna resonerat vid konstitutionens ratificeringsdiskussioner. Det ska noteras att samtliga av dessa tre var proponenter för elektorskollegiet som system. Det i sig bör inte misskreditera källan då det i slutändan var deras åsikter som sedermera blev gällande rätt, således ses boken som en bärande auktoritet på området.

Inom tysk rätt baseras materialet på en stor variation av material. Framträdande är forskningsartiklar och juridisk doktrin. Utöver det har även en hel del tidningsartiklar och tysk officiell information från exempelvis förbundsdagen och förbundsregeringen använts i omfattande utsträckning.

När det gäller den demokratiska teorin i analysen så har Aleksander Peczeniks bok *Vad är rätt?* använts. Peczenik var professor i allmän rättslära vid Lunds universitet samt professor i rättslig argumentation och retorik vid universitetet i Szczecin.

Forskningen inom elektorskollegiet är omfattande. Sett till syften bakom lagstiftningen bör man återigen nämna *the Federalist*. Dessa essäer har varit viktiga för de som vill förstå grundlagsfädernas intention med konstitutionen. *The Federalist* ses som ett av USA:s viktigaste dokument.²¹

1.6 Disposition

Uppsatsen tar sin början i inledningen med en kort introduktion och presentation av syfte, frågeställningar och material. Därefter kommer undersökningen som presenterar olika författares slutsatser och analyser, samt kartlägger gällande rätt på området. Undersökningen presenterar även syften bakom lagstiftningen. Avsikten, i relation till både syftena bakom samt samhällsargumentation, har varit att framföra divergerande åsikter och reflektioner.

²¹ History: *Federalist Papers*, besökt 2023-11-20; Library of Congress: *Federalist Papers: Primary Documents in American History*, besökt 2023-11-20.

Uppsatsen avslutas med en analys och slutsats som besvarar frågeställningarna samt bidrar med mina egna tankar och resonemang.

2 Konstitutionell konstruktion

2.1 Det amerikanska elektorskollegiet

Det amerikanska elektorskollegiet regleras i konstitutionen. Enligt art. II konstitutionen väljs presidenten av ett elektorskollegium. Elektorskollegiet väljs av delstaterna. Varje delstat har rätt att tillsätta lika många elektorer som antalet representanthusledamöter och senatorer som delstaten har. Det är upp till delstatens parlamentariska församling att besluta tillvägagångssätt för valet av delstatens elektorer.²²

Antalet elektorer räknas ut genom att addera senatens 100 ledamöter med representanthusets 435 ledamöter. Utöver detta läggs även 3 ledamöter från Washington D.C. till i enlighet med konstitutionens 23:e tillägg.²³ Resultatet blir 538 elektorer.²⁴ Av dessa 538 elektorer krävs 270, mer än hälften av samtliga elektorer, för att en presidentkandidat ska väljas till president i enlighet med konstitutionens tolfte tillägg.²⁵

Art. II konstitutionen reglerar att en av de av elektorn valda kandidaterna inte får vara från samma delstat som elektorn. Vidare stadgar det tolfte tillägget till konstitutionen att en särskild röstomgång måste ske både för president och vicepresident.²⁶

I enlighet med konstitutionen ska elektorsrösterna avläggas i respektive delstat. Därefter skickas röstcertifikaten till USA:s vicepresident i dennes kapacitet som senatens talman. Under en session bestående av både representanthuset och senaten läses röstcertifikaten upp. Slutligen antecknas röstetalet i senatens dagboksblad.²⁷

²² Art. II konstitutionen.

²³ Anastaplo (1989) s. 97 f.

²⁴ National Archives: *What is the Electoral College?*, besökt 2023-11-20.

²⁵ Det tolfte tillägget till konstitutionen; National Archives: *What is the Electoral College?*, besökt 2023-11-20.

²⁶ Art. II konstitutionen; det tolfte tillägget till konstitutionen.

²⁷ Anastaplo (1989) s. 95–97.

Om en majoritet inte uppnås efter omröstningen övergår beslutsrätten till den amerikanska kongressens representanthus, där varje enskild delstatsdelegation har en röst vardera. Av dessa måste två tredjedelar av alla delstater närvara, samt en majoritet av de närvarande rösta för en av kandidaterna för att en president ska väljas.²⁸

2.2 Den tyska förbunds församlingen

I den tyska grundlagen stadgas det nu gällande sättet att välja förbunds president. Förbunds presidenten väljs av ett elektorskollegium benämnt förbunds församlingen. Enligt art. 54 GG består förbunds församlingen av förbundsda gens ledamöter samt ett lika stort antal elektorer valda av förbundsländernas delstatsparlament. Hur många ledamöter varje enskilt förbundsland får skicka till förbunds församlingen räknas ut inför varje val. Antalet är baserat proportionellt på förbundslandets medborgare.²⁹

I det tyska presidentvalet 2022 var antalet ledamöter i förbunds församlingen 1472 till antalet. Av dessa var 736 förbunds dags ledamöter och 736 elektorer valda av förbundsländerna.³⁰

Art. 54 stadgar även att förbunds presidenten väljs utan föregående debatt i förbunds församlingen. Valet är ett majoritetsval där den kandidat som får en majoritet av rösterna blir vald. I det fall att en majoritet inte uppnås efter två voteringar blir den kandidat som under den tredje voteringen får flest röster, vald till förbunds president.³¹

Förbunds församlingen sammankallas av förbunds dagens talman, som även ansvarar för organiseringen kring valet. Själva valet sker genom hemlig votering och efter att valet är slutfört meddelar talmannen resultatet och tillfrågar den vinnande kandidaten om personen i fråga accepterar valet. Efter ett

²⁸ Det tolfte tillägget till konstitutionen.

²⁹ Deutscher Bundestag: *Election of the Federal President*, besökt 2023-11-19; art. 54 GG.

³⁰ Election.de: *Die Zusammensetzung der Bundesversammlung am 13. Februar 2022*, besökt 2023-12-04.

³¹ Art. 54 GG.

tal av den nyvalda förbunds-presidenten är förbunds-församlingen tillända för presidentvalet i fråga.³²

³² Deutscher Bundestag: *Election of the Federal President*, besökt 2023-11-19; Der Bundespräsident: *Election of the Federal President*, besökt 2023-11-20.

3 Syften bakom lagstiftningen

3.1 Det amerikanska elektorskollegiet

3.1.1 Bakgrund och inspiration

Elektorskollegiet är lika gammalt som konstitutionen och tillkom under konstitutionskonventet i Philadelphia 1787. Det hävdas att inspirationen kom från delstaten Marylands konstitution från 1776, som reglerade senatorsvalen genom att låta folket välja elektorer som sedan, enligt egen diskretion, fick välja delstatens senatorer.³³ Vid elektorskollegiets tillkomst fanns det ingen annan stat i hela världen som genom direktval tillsatte en regeringschef.³⁴

3.1.2 Folket eller kongressen?

Två viktiga grupper under konstitutionskonventet i Philadelphia 1787 var dels de som förespråkade att kongressen skulle välja presidenten, dels de som förespråkade ett direktval av folket.³⁵

De som stod för ett kongressval opponerade sig mot ett folkval främst utifrån perspektivet att folket skulle ha svårigheter att fatta välgrundade beslut om presidentkandidater. Ett argument var att det, under denna tid, saknades övergripande kommunikationskanaler för den stora befolkningen. Bristen på kommunikationskanaler kunde sedan medföra risken att folket skulle välja regionala kandidater, snarare än nationella.³⁶

De som stod för folkval såg det som problematiskt att parlamentet, kongressen, skulle ha möjligheten att välja president. Något som i sig skulle medföra en president helt avhängig av kongressen, och således ett mycket starkt parlamentariskt inflytande.³⁷

³³ Delahunty (2016) s. 169 och 172.

³⁴ History: *Why Was the Electoral College Created?*, besökt 2023-11-19.

³⁵ Harvard Law Review: *Rethinking the Electoral College Debate* s. 2527 f.

³⁶ Harvard Law Review: *Rethinking the Electoral College Debate* s. 2527 f.

³⁷ Harvard Law Review: *Rethinking the Electoral College Debate* s. 2528 f.

Dessa två läger kom sedan att nå en kompromiss som tog hänsyn till både risken för oinformerade beslut samt risken för ett parlamentariskt välde. Grundlagsfäderna kom fram till att införa ett elektorskollegium, som var representanter tillsatta för att fatta ett informerat beslut. Detta elektorskollegium skulle nominera kandidater till president, och skulle en majoritet av dem vara överens skulle kandidaten bli president. Av stor vikt var tanken om att folket skulle välja en kompetent person skicklig nog att analysera kandidaternas egenskaper och meriter.³⁸ I det fall att en majoritet inte var överens om en kandidat skulle beslutet hamna på representanhusets bord. På så vis hade man fått in ett indirekt folkligt deltagande genom delstatselektorer, i kombination med parlamentariskt deltagande i den situation att en majoritet av folkets representanter inte var överens.³⁹

Elektorskollegiet ansågs förebygga risken för en olämplig och populistisk kandidat. Grunderna till detta var att elektorerna skulle ha en bättre överblick, bättre kommunikation nationellt och således en större möjlighet att fatta ett välgrundat beslut.⁴⁰

Ett resultat av risken för att elektorer från en viss delstat skulle favorisera kandidater från den delstaten blev en bestämmelse om att elektorer, i nomineringsprocessen, måste rösta på åtminstone en kandidat som inte var från delstaten.⁴¹ Grundlagsfäderna såg vidare elektorens självständighet som ytterst viktig, varför de tydliggjorde att personer som innehar ett förtroendeuppdrag inte får väljas till elektor. Begränsningen skulle utmynna i en förstärkning av elektorens självständighet och återigen en förstärkning för elektorens möjlighet att fatta ett välgrundat beslut.⁴²

3.1.3 Risken för större delstater dominans

En annan risk som vissa av grundlagsfäderna såg var större delstater dominans i presidentval. Skulle valsystemet vara proportionellt såg man en risk för

³⁸ Hamilton m.fl. (1788) nr. 68.

³⁹ Harvard Law Review: *Rethinking the Electoral College Debate* s. 2528 f.

⁴⁰ Hamilton m.fl. (1788) nr. 68.

⁴¹ Jämför art. II konstitutionen.

⁴² Fuentes-Rohwer och Charles (2001) s. 888.

att större delstater skulle avgöra valen, vilket skulle medföra att mindre delstater både skulle få mindre betydelse och minskat inflytande då presidentkandidaterna skulle fokusera på de större delstaterna.⁴³

I konstitutionen reglerades i stället antalet elektorer för varje enskild delstat genom att addera antalet senatorer delstaten hade med antalet representanthusledamöter delstaten hade. Även detta kan ses som en kompromiss. Antalet representanthusledamöter var baserat på delstatens befolkning, vilket gav en fördel till de större delstaterna. Antalet senatorer var däremot inte befolkningsbaserat, utan alla delstater hade två senatorer var. Varje delstat skulle således, oavsett storlek, få två elektorer adderat på det befolkningsbaserade antalet. Genom detta system ansåg grundlagsfäderna att de hanterat risken för större delstaters dominans, samtidigt som de ändå i grunden hade ett elektorskollegium som var baserat på befolkningsmängd i respektive delstat.⁴⁴

En ytterligare åtgärd vars huvudsakliga syfte var att tillgodose mindre delstaters intresse var sättet som presidenten skulle väljas i det fall att en majoritet av elektorerna inte var överens. I så fall skulle frågan hänskjutas till representanthuset, med en liten ändring, nämligen att i stället för att varje representanthusledamot skulle få en röst, fick varje delstat en röst. Systemet medförde att alla delstater fick en lika stor röst i representanhusets val av president.⁴⁵

3.2 Den tyska förbundsförsamlingen

3.2.1 Farhågor från Weimarrepublikens tid

Under Weimarrepubliken, år 1933, bidrog den dåvarande rikspresidentens makt att utfärda krislagstiftning, och möjlighet till maktmissbruk, till att Adolf Hitler kom till makten. Tyskland kom sedan att förlora andra världskriget. Efter andra världskriget och Hitlers inflytande i Tyskland fanns det en

⁴³ Harvard Law Review: *Rethinking the Electoral College Debate* s. 2527 f.

⁴⁴ Harvard Law Review: *Rethinking the Electoral College Debate* s. 2527-2529.

⁴⁵ Harvard Law Review: *Rethinking the Electoral College Debate* s. 2527-2529; Fuentes-Rohwer och Charles (2001) s. 891.

omfattande vilja att bygga upp en mer robust demokrati och skydd mot envælde, genom vilket presidentvalet ansågs vara en viktig del. Det ansågs att det folkliga direktval som fanns under Weimarrepubliken hade gjort det enklare för rikspresidenten att missbruka sin makt.⁴⁶ Presidentmakten under Weimarrepubliken hade dessutom visat sig vara farlig för ett demokratiskt klimat med partier inkapabla att styra.⁴⁷ Därför fanns det under efterkrigstiden en rädsla för att ge den nya förbundsresidenten den legitimitet som följer av ett direktval. Man ansåg att ett mandat från folket kunde riskera att förbundsresidenten fick en stärkt roll, vilket i sin tur skulle vara skadligt för demokratin.⁴⁸

3.2.2 Den nya grundlagen

Parlamentsrådet (parlamentarischer rat) hade efter kriget fått i uppgift att ta fram en ny västtysk grundlag. Man kom därför, år 1949, att inrätta ett indirekt presidentval. Dess främsta syfte var att förhindra en ny diktator. Dessa elektoror, kallade förbunds församlingen, blev en kombination av ledamöterna av den tyska förbundsdagen och representanter från förbundsländerna, de tyska delstaterna.⁴⁹ Anledningen till presidentens nedtonade roll kan även hänföras till att parlamentsrådet ville stärka förbundsdagens och förbundsregeringens ställning. Förbundsresidenten blev således av en mer symbolisk natur i egenkap av statschef.⁵⁰

⁴⁶ Spath (1996) se rubriken Nomination and election.

⁴⁷ Helms (1998) s. 63 f.

⁴⁸ Köker (2019) s. 5.

⁴⁹ The Washington Post: *How Germany's electoral college was set up to prevent another Hitler*, besökt 2023-11-19; Köker (2019) s. 5.

⁵⁰ Lindahl (2004) s. 33–35.

4 Amerikansk samhällsdebatt

4.1 Den individuella rösträtten kontra federalism

Grunden till kritiken mot elektorskollegiet är, enligt George Anastaplo, risken för att en kandidat som inte uppnått en majoritet av väljarnas röster likväl blir president på grund av en majoritet av elektorsrösterna. Det är ovanligt, men har hänt i ett antal val.⁵¹ Detta har skett i valet år 1824, 1876, 1888, 2000 och 2016. I det senaste av dessa vann Donald Trump över Hillary Clinton som hade ett övertag sett till väljarnas röster, men förlorade på grund av att Donald Trump fick flest elektorsröster.⁵² Risken för en ”minoritetspresident” är framträdande i kritiken mot elektorskollegiet.⁵³

Vissa proponenter argumenterar för att elektorskollegiet innehar samma demokratiska legitimitet som vilken annan amerikansk lag. Att själva processen inte är byggd på att alla röster är lika mycket värda tar inte bort dess demokratiska rättfärdigande. Det rättfärdigas genom att systemet existerar under ett demokratiskt statsskick.⁵⁴

Den amerikanska debatten om elektorskollegiet är en kamp mellan två tankar: dels tron på en demokrati där varje persons röst väger lika tungt, dels tron på en federal stat där delstaternas röst väger tungt.⁵⁵ Samhället är splittrat i frågan om vari den demokratiska tyngdpunkten bör placeras. Huruvida det är en tro på delstaterna, individen eller det nationella centralstyret som framhävs, beror på vem i samhället som tillfrågas.⁵⁶

Fuentes-Rohwer och Charles anser att elektorskollegiet är en federalistisk konstruktion. De påpekar att federalism i praktiken vinner över demokrati i

⁵¹ Anastaplo (1989) s. 99–101.

⁵² AP News: *Explainer: They lost the popular vote but won the elections*, besökt 2023-11-18.

⁵³ Fuentes-Rohwer och Charles (2001) s. 900.

⁵⁴ Fuentes-Rohwer och Charles (2001) s. 901 f.

⁵⁵ Fuentes-Rohwer och Charles (2001) s. 908-910.

⁵⁶ Fuentes-Rohwer och Charles (2001) s. 915.

relation till presidentval.⁵⁷ Ett exempel på en situation där det tydliggörs är i rättsfallet *McPherson v. Blacker* där Högsta domstolen konstaterade att makten att välja elektorer ligger hos delstatsparlamenten i enlighet med art. II konstitutionen. Delstatsparlamenten ansågs därför inte skyldiga att överlåta utnämningen av elektorer till folket.⁵⁸ I praktiken har dock folket valt delstaternas elektorer sedan 1830-talet.⁵⁹

Kritiker till elektorskollegiet framför även en åsikt om att det är illegitimt sett till att enbart ett direktval medför folklig legitimitet. Det förslag som framhävs som lösning är ett direkt presidentval.⁶⁰

Anastaplo menar att en konsekvens av ett direktval följer av att de vanliga reglerna nationellt. En nationell reglering hade tagit bort delstaternas makt över valförfarandet och lagt den på kongressen. Författaren menar att problematiken ligger i att amerikansk politik och dess partier allt som oftast är organiserad på delstatsnivå. Ett nationellt direktval, med centraliserad kontroll, skulle således kunna underminera effektivt lokalstyre och federalism.⁶¹ Andra argument som framförs är att elektorssystemet skyddar valresultatets legitimitet genom att det dels skyddar mot tvetydiga val, dels skyddar mot val som ifrågasätts. En omräkning på distriktsnivå eller delstatsnivå ses som betydligt mindre och oskadlig gentemot valresultatet än en nationell omräkning, som skulle kunna följa av ett nationellt direktval.⁶²

4.2 Presidentvalskampanjer

Vissa förespråkare, däribland den före detta presidenten Donald Trump, menar att elektorskollegiet påverkar hur presidentvalskampanjer förs. Genom att inte låta de större delstaterna vara avgörande tvingas kandidater att kampanja i de mindre delstaterna.⁶³ Argumentationen grundar sig på att ett system där

⁵⁷ Fuentes-Rohwer och Charles (2001) s. 922.

⁵⁸ *McPherson v. Blacker* s. 1.

⁵⁹ Pierce, Longley s. 91.

⁶⁰ Fuentes-Rohwer och Charles (2001) s. 899-901.

⁶¹ Anastaplo (1989) s. 102-104.

⁶² Fuentes-Rohwer och Charles (2001) s. 893-895.

⁶³ KMVT: *Electoral College system gives small states a voice in the U.S. presidential elections*, besökt 2023-11-18; USA Today: *President Donald Trump once called the Electoral College a 'disaster.' Now he's backing it.*, besökt 2023-11-18.

den vinnande kandidaten får delstatens alla elektorer uppmuntrar kandidaterna att kampanja bland de mindre delstaterna.⁶⁴

Kritiker mot argumentet menar att kandidaterna, på grund av systemet, bara reser runt bland de delstater där de inte har en säker vinst. Detta medför att de mindre delstater som är mer ”säkra” för en kandidat inte besöks i samma utsträckning.⁶⁵

4.3 Trolösa elektorer

Trolösa elektorer framförs som en demokratisk risk för amerikanska presidentval. En trolös elektor är en elektor som väljer att rösta för en annan kandidat, eller ingen alls, än den som elektorn i fråga har åtagit sig att rösta för, vanligtvis den kandidat som delstatens befolkning har valt.⁶⁶

Detta problem har vissa delstater adresserat genom att, på delstatsnivå, införa lagstiftning som gör elektorerna skyldiga att rösta på den av delstatsbefolkningen valda kandidaten. År 2020 hade 32 delstater någon form av åtgärd på plats som skulle ålägga delstatens elektorer att rösta för sitt partis kandidat.⁶⁷

Frågan om lagligheten för delstaten att ålägga elektorer att rösta på ett visst sätt besvarades av Högsta domstolen i *Chiafalo v. Washington*. I fallet hade tre elektorer från delstaten Washington inte röstat på den kandidat som vunnit delstatens röst. Washington hade uppställt böter som straff om elektorerna inte följde en bestämmelse i delstatsrätten som ålade elektorerna att rösta på den kandidat som fått flest röster i delstaten. Till följd av elektorernas agerande ålades de att betala böter. Elektorerna drev sedan en tvist mot delstaten upp till HD. Elektorernas första argument var att de utförde en nationell uppgift och således inte kunde bötfällas av en delstat. Detta argument slogs ned av domstolen då konstitutionen i enlighet med art. II ger delstater diskretion över hur de väljer och hanterar sina elektorer. Elektorernas andra argument var att konstitutionen gav dem rätt att iaktta diskretion när de fattar beslut om

⁶⁴ Harvard Law Review: *Rethinking the Electoral College Debate* s. 2543 f.

⁶⁵ Harvard Law Review: *Rethinking the Electoral College Debate* s. 2543 f.

⁶⁶ Fuentes-Rohwer och Charles (2001) s. 895 f.

⁶⁷ Harvard Law Review: *Chiafalo v. Washington*.

vilken kandidat de vill stötta. Även här slogs argumentationen ned av domstolen.⁶⁸ HD hade redan besvarat en liknande fråga i målet *Ray v. Blair* där man inte ansåg det konstitutionsstridigt att tillämpa ett delstatskrav som medförde att elektorer skulle behöva åta sig att stötta en viss kandidat. Beakta att det inte var fråga om någon sanktion i det fallet.⁶⁹ I *Chiafalo* kom domstolen slutligen fram till att delstater har rätt att, i enlighet med art. II konstitutionen, ålägga sina elektorer att rösta på ett visst sätt.⁷⁰

Problemet är, enligt Alexander Gouzoules, att systemet med trolösa elektorer kan inverka på framtida presidentval. Fastän *Chiafalo v. Washington* ger delstaterna en rätt att införa sanktioner betyder det inte att en bot kommer stoppa en elektor att avlägga en röst i strid med sitt åtagande. Risken finns att några trolösa elektorer kan avgöra ett val. Detta kan ske genom att valet avgörs av kongressen på grund av att en majoritet av elektorer saknas, eller genom att de trolösa elektorerna lyckas få en förlorande kandidat att vinna. Författaren föreslår vissa lösningar. En lösning anser han vara att avskaffa elektorskollegiet. Detta avfärdas dock då det historiskt sett har misslyckats varje gång. Det andra alternativet som framförs är att samtliga delstater inför en bestämmelse lik den som införts i delstaten Michigan. Michigans bestämmelse är byggd på att elektorn automatiskt sägs upp i det fall att elektorn lägger en röst på en annan kandidat än kandidaten från det parti som nominerade elektorn. Gouzoules förordar en harmonisering mellan delstaterna till fördel för Michigans bestämmelse om trolösa elektorer. Dock har bestämmelsens enlighet med konstitutionen inte prövats av Högsta domstolen. Huruvida en automatisk uppsägning vid votering är förenligt med konstitutionen är således inte fastställt.⁷¹

⁶⁸ Jämför *Chiafalo v. Washington* s. 17-18; Harvard Law Review: *Chiafalo v. Washington*.

⁶⁹ *Ray v. Blair* s. 1 f.

⁷⁰ Jämför *Chiafalo v. Washington* s. 16-18; Harvard Law Review: *Chiafalo v. Washington*.

⁷¹ Gouzoules (2017) s. 226, 232, 239 f.

4.4 Systemets komplexitet

Elektorskollegiets konstruktion tas upp som kritik. Vissa menar att systemets komplexitet, vanligen jämfört med direktval, medför att väljarna inte förstår systemet. Argumentationen koncentreras kring frågan att ett valsysteem som inte förstås av stora delar av folket inte är demokratiskt. Svårigheten att förutspå valutgångar framförs också som kritik. Komplexiteten bidrar, enligt detta synsätt, således både till en brist i folklig insyn samt förutsebarhet. Bristen i folklig insyn kan sedan i sig påverka presidentens demokratiska legitimitet.⁷²

⁷² Fuentes-Rohwer och Charles (2001) s. 897 f.; Harvard Law Review: *Rethinking the Electoral College Debate* s. 2546 f.

5 Analys

5.1 Likheter och skillnader mellan elektorskollegiet och förbunds församlingen

5.1.1 Konstitutionell konstruktion

Sett till utformningen är den tyska förbunds församlingen mer centrerad kring parlamentet. Halva förbunds församlingen består av förbundsdagens ledamöter. Det amerikanska elektorskollegiet har inga kongressledamöter i sina led. Elektorerna väljs på basis av antal representanthusledamöter samt senatorer, men det gäller då enbart hur elektorerna tillsätts, inte vilka elektorskollegiet består av. Presidentvalssystemet i USA får först parlamentariska inslag i det fall att en majoritet av elektorskollegiet inte ställer sig bakom någon av kandidaterna. Då hamnar valet hos representanthuset. Det bör dock anmärkas att även i en sådan situation är det inte representanthusets proportionellt valda ledamöter som röstar individuellt, utan delstatsdelegationerna.

När det gäller federalismens inverkan på respektive system kan man konstatera att förbunds församlingen till hälften består av representanter från förbundsländerna. Detta är ett federalistiskt inslag. Dessa representanter väljs proportionellt i enlighet med förbundsländernas befolkning. Mer befolkningstäta delstater får således mer representation i förbunds församlingen. I elektorskollegiet finns ett ännu starkare federalistiskt perspektiv då samtliga elektorer tillsätts av delstaterna.

Tittar man på hur voteringen går till så sker förbunds församlingens omröstning på plats med hela församlingen. Detta sker under ledning av förbundsdagens talman. Detta kan jämföras med elektorskollegiet vars votering sker i varje enskild delstat. Röstcertifikat skickas sedan till senatens talman. Även här kan man se att det amerikanska systemet återigen betonar vikten av delstaterna i processen, medan det tyska har mer parlamentariska inslag.

Slutligen kan man konstatera att elektorskollegiets konstitutionella konstruktion valt att betona delstaternas roll mycket tydligt. De federalistiska inslagen är omfattande sett till hur elektorer tillsätts samt hur voteringen går till. Förbundsförsamlingen har däremot till hälften ett parlamentariskt inslag och till hälften ett delstatsinflytande. Det parlamentariska inslaget kan dessutom ses i voteringen som tar plats inför förbundsdagens talman, och inte i varje enskild delstat som det amerikanska systemet påbjuder. Förbundsförsamlingen är helt proportionellt vald då både förbundsdagens ledamöter och delstaternas ledamöter tillsätts proportionellt. Elektorskollegiet tillsätts delvis proportionellt och delvis jämnt mellan delstaterna. Genom detta system får de mindre delstaterna fler elektorer än om valet vore helt proportionellt sett till befolkningsmängd.

5.1.2 Syften bakom lagstiftningen

De båda presidentvalssystemen tillkom under olika omständigheter. Förbundsförsamlingen kodifierades efter andra världskriget i den nya västtyska grundlagen. Hitler hade varit diktator och kommit till makten delvis genom de maktbefogenheter Weimarrepublikens president innehåft. I den nya grundlagen lades därför fokus på att inte tillsätta presidenten genom direktval, som hade varit fallet i Weimarrepubliken. Avsikten var att begränsa förbundsprezidentens roll genom ett indirekt val. Risken med ett direktval var nämligen att förbundsprezidentens anseende och folkliga legitimitet skulle vara stärkt.

Elektorskollegiet tillkom under 1700-talet. Inget annat land i världen hade vid denna tidpunkt en direktvald regeringschef, vilket kan förklara det nytänk som krävdes under sagd tidsperiod. Hela systemet föddes ur flera kompromisser. En av kompromisserna var den mellan proponenter för ett parlamentariskt valt presidentämbete samt proponenter för ett direktvalt sådant. Genom elektorskollegiet ansåg man att ett folkligt inflytande åstadkoms genom att elektorerna valdes av delstaterna. Samtidigt ansåg man att ett parlamentariskt inflytande åstadkoms genom den process som skulle efterfölja elektorskollegiet i det fall att en majoritet av elektorerna inte stod bakom en kandidat. I det fallet skulle representanhusets delstatsdelegationer få välja president. En annan kompromiss var den mellan större och mindre delstater. Elektorskollegiet

kom, på grund av denna kompromiss, att baseras på en befolkningsbaserad del samt en del som var jämnt fördelad mellan samtliga delstater. På så vis kom man att tillgodose både de mindre och de större delstaterna. Mindre delstaters rätt kom man även att tillgodose genom en ändring i den andra delen av presidentvalet där representanthuset skulle bli avgörande. Representanthusets ledamöter skulle få rösta, men inte individuellt. I stället fick delstatsdelegationerna i representanthuset rösta. Genom delstatsdelegationerna fick varje delstat en röst vardera.

I ljuset av den amerikanska samhällsdebatten kring frågan kan man förstå skillnaderna i vad man vill uppnå. I amerikansk samhällsdebatt framförs ofta direktval som det bästa alternativet för att uppnå starkt folklig förankring och legitimitet. I Tyskland ville man inte detta. Syftet var snarare det motsatta: att inte ge förbunds-presidenten den legitimitet som följer av ett direktval.

Ett syfte bakom elektorskollegiet var frågan om att presidentvalet skulle utmynna i ett välgrundat beslut. Vid tiden för antagandet av konstitutionen ansågs folket inte ha tillgång till den information som krävdes för att fatta ett välgrundat beslut.

Trots de båda systemens olikheter förelåg vissa gemensamma intressen. Båda staterna hade en tanke om att systemen skulle frambringa välgrundade beslut. I båda fallen fanns det en oro för en populistisk ledare som inte skulle vara kapabel att leda ett demokratiskt land. Man kan konstatera att båda systemen tillkom under olika omständigheter, men med vissa gemensamma intressen. Syftena var således inte så olika varandra som de vid första anblick kan verka.

5.2 För- och nackdelar med systemen

Ur ett medborgarinflytandeperspektiv är det tyska systemet problematiskt utifrån vissa aspekter. Medborgarinflytandet är begränsat i förbundsförsamlingen då hälften av elektorerna i praktiken tillsätts av delstatsparlamenten. Förvisso tillsätts den andra hälften av elektorerna direkt av folket då den delen består av förbundsdagens ledamöter. Det kan dock argumenteras för att det ligger en viss problematik i att dessa inte väljs av folket uteslutande för att agera som elektorer. Väljarnas framröstade parlamentsledamöter agerar

också elektorer i presidentval. Det kan således argumenteras för att ledamöternas roll som elektorer möjligen tonas ned i ljuset av att de väljs beroende av de rådande sakpolitiska diskussionerna. Det tåls att ifrågasättas hur många väljare som faktiskt tänker på att de röstar fram elektorer när de väljer parlamentsledamöter?

Det amerikanska systemet har mer konstitutionella än praktiska brister sett till medborgarinflytandet. Konstitutionellt sett ligger utnämningmakten av elektorer hos delstatsparlamenten. Likväl resulterar elektorskollegiet i praktiken i befolkningens aktiva medverkan genom att folket väljer delstaternas elektorer. Detta är, som illustreras i *McPherson v. Blacker*, dock inte en grundlagsstadgad rättighet utan snarare en möjlighet som åtnjuts efter delstatsparlamentens gottfinnande. Frågan om trolösa elektorer blir relevant i detta sammanhang då trolösa elektorer kan gå emot väljarnas beslut, och således minska medborgarinflytandet. Dock har Högsta domstolen tillåtit att delstaterna använder sig av vissa verktyg för att sätta stopp på sådant agerande i exempelvis *Chiafalo v. Washington*.

Ur ett majoritetsbeslutsperspektiv kan det argumenteras för att det tyska systemet är att föredra. Elektorerna tillsätts proportionellt sett till befolkningens mängd. Detta medför att varje väljares röst jämföras med andra. I längden medför det även att en majoritet av befolkningen på ett indirekt sätt står bakom den vinnande kandidaten. Att det sker indirekt beror på att en majoritet av elektorerna måste stå bakom kandidaten, varav en majoritet av befolkningen bör stå bakom elektorerna då dessa tillsätts proportionellt.

Sett till majoritetsbeslut kan det argumenteras för att det amerikanska elektorskollegiet är bristfälligt. Den delvis oproportionella fördelningen av elektorer kan medföra val av en president som inte erhållit den större mängden av väljarröster.

Slutligen kan man konstatera att båda systemen har sina för- och nackdelar sett till demokratibegreppet och de två kriterier denna uppsats valt att uppställa. Det tyska systemet är konstruerat på ett proportionellt vis. Konstrukt-

ionen resulterar i att förbundspresidenten väljs, indirekt, av en folklig majoritet. Det amerikanska systemet är fördelaktigt sett till medborgarnas inflytande. Systemet tillåter medborgarna att vara delaktiga genom att delstaterna har knutit folkets valresultat till elektorsvalet.

5.3 Den amerikanska samhällsdebatten

Den amerikanska samhällsdebatten angående elektorskollegiet kan delas upp i frågan om demokrati kontra federalism, presidentvalskampanjer, trolösa elektorer och komplexitet.

Vad gäller demokratifrågan centreras diskussionen kring att elektorsrösterna är oproportionellt fördelade bland delstaterna. Något som var en av grundlagfädernas avsikter. Systemets kritiker menar att detta är problematiskt ur två perspektiv: dels att varje väljare röst inte väger lika tungt, dels att en kandidat som inte vunnit det större antalet av väljarnas röster likväl kan vinna på grundval av elektorsrösterna. Detta anses bidra till demokratisk illegitimitet. Proponenter menar i stället att elektorskollegiet är lika legitimt som vilken annan lag som helst. Kritiker framhäver direktval som ett alternativ, något som elektorskollegiets förespråkare menar skulle stå i strid mot amerikansk federalism.

Vidare framhäver vissa proponenter det positiva med att elektorskollegiet uppmuntrar kampanjande i mindre delstater. Något som ifrågasätts av kritiker som lägger fram motargumentet att systemet bidrar till mindre besök i de delstater där kandidaterna har en säker ställning.

Trolösa elektorer framhävs som en demokratisk risk då de kan gå i direkt strid med sina åtaganden att, i vissa delstater, stötta den kandidat som vunnit flest röster. Hur varje delstat har, eller inte har, reglerat detta varierar. Vissa har valt att bötfälla trolösa elektorer, vars konstitutionsenlighet bekräftats i *Chiafalo v. Washington*. Andra, som delstaten Michigan, har valt ett system med automatisk uppsägning om elektorn går emot sitt åtagande. Sett till lagstiftningens syfte avsågs en diskretion för elektorerna vid val av president. Dock

har tiderna förändrats, kommunikationskanaler avsevärt förbättrats samt förtroendet för demokrati ökat. Med anledning av detta anser jag att Högsta domstolens prejudikat är viktigt ur ett demokratiskt perspektiv.

Slutligen hävdar kritiker en demokratisk brist sett till systemets komplexitet. Det framförs att detta medför att delar av folket inte förstår systemet. Detta vidareutvecklas med att ett direktval uppfattas som tydligare än ett indirekt valsystem. Likväl anser jag att det amerikanska systemet i mångt och mycket uppfyller en tydlighet i dagens läge. Skälen till detta är främst att det folkliga perspektivet har ökat, samt att folket till synes bestämmer. Formellt sett är det dock elektorerna som väljer presidenten, och det har funnits val där väljarmajoritetens kandidat inte vunnit. Ur det perspektivet är ett direktval tydligare. Systemets komplexitet förefaller därför, i min mening, inte vara en brist av sådan karaktär att enbart den bör ligga till grund för elektorskollegiets upphävande sett ur ett demokratiskt perspektiv.

6 Eventuella reformbehov

6.1 I enlighet med tysk modell

Utifrån den amerikanska samhällsdebatt som analyserats verkar den tyska modellen inte tas upp som ett alternativ. Likväl kan det vara relevant att se huruvida den skulle kunna bidra med något konkret reformförslag. Ett sådant skulle kunna vara en ökad proportionell representation. Exempelvis skulle man kunna basera samtliga elektorer på representanhusets proportionella ledamotsfördelning. Detta ligger inte helt i linje med det tyska systemet som är mer parlamentariskt baserat, men det torde vara den bästa proportionella lösningen sett till den amerikanska traditionen med att inte involvera kongressen i första stadiet av röstning. Sett till majoritetsbeslut vore det demokratiskt förmånligt med likställda väljarröster. Detta blir dock problematiskt sett till risken för att större delstater helt skulle dominera valet. Enligt majoritetsbeslutsbegreppet får man sedermera acceptera att det ur ett demokratiskt perspektiv är önskvärt med likställda väljarröster.

I övrigt skulle det amerikanska elektorskollegiet, i min mening, inte ha någon större nytta av att reformeras i tysk riktning. Fastän det tyska systemet är noga genomtänkt och konstruerat i syfte att motverka diktatur, är dess brist sett till det direkta medborgarinflytandet inte önskvärd. Den amerikanska samhällsdebatten verkar fokusera på demokratiaspekten. Det skulle kunna ses som kontraproduktivt att införa en modell som till synes verkar ha mindre direkt medborgarinflytande.

6.2 I övrigt

Sett utifrån ett demokratiskt perspektiv föreligger det ett visst reformbehov för elektorskollegiet. Den främsta reformen torde beröra trolösa elektorer. Detta reformarbete har redan kommit till uttryck i Högsta domstolens praxis, genom exempelvis *Chiafalo v. Washington*. Rättsfallet bekräftade delstaternas rätt att bötfälla elektorer som röstar emot sina åtaganden. I relation till majoritetsbeslut och medborgarinflytande är detta ett bra beslut då det stärker folkets inflytande. Vill man rättsligt skydda systemet från trolösa elektorer

anser jag att Gouzoules lösning med en Michiganreglering för alla delstater skulle kunna vara fördelaktig. Michiganregleringen går längre än till exempel Washington i Chiafalo genom att göra det praktiskt omöjligt för trolösa elektorers röster att i slutändan räknas. Regleringens konstitutionsenlighet hade dock behövts prövas i Högsta domstolen. Likväl skulle det kunna regleras konstitutionellt. I en tilläggsbestämmelse till konstitutionen vore det önskvärt att ha med ett förtydligande kring det som i praktiken redan gäller, nämligen att utnämmandemakten för elektorerna ligger hos delstaternas väljare. Det ligger inte i linje med lagstiftningens ursprungliga syften, men har i praxis förändrats över tid. Något som ur ett demokratiskt perspektiv bör ses positivt.

Ett reformbehov föreligger i relation till frågan om en ”minoritetspresident”, att den vinnande kandidaten blir den som fått det mindre antalet röster. Här skulle man emellertid kunna se det som att de flesta delstater ger samtliga av sina elektorsröster till den kandidat som vinner delstatens väljarröster. Då kan det argumenteras för att det specifika valet i varje enskild delstat följer majoritetsbeslut. Dock omkullkastas denna ordning av att elektorerna tillsätts på ett delvis oproportionellt vis. Vissa har argumenterat för att detta är positivt sett utifrån de mindre delstaternas perspektiv. Däremot är det inte förenligt med kriteriet om majoritetsbeslut sett till aspekten om en person, en röst.

Avslutningsvis kan man konstatera att elektorskollegiet är en speciallösning som tillkom under en speciell tid. Det är ett system som har utvecklats under åren och sedermera blivit mer folkligt genom delstaternas goda vilja. Det har fortfarande brister som man sakta men säkert försöker åtgärda. Sett till reformbehov bör, i min mening, frågan om trolösa elektorerna vara högst på agendan. Även debatten om direktval lär fortskrida. Det positiva är att oavsett om man inför ett direktval eller behåller elektorskollegiet i sin nuvarande form är det i praktiken ”We, the people”, om än med olika emfas, som styr.

7 Käll- och litteraturförteckning

7.1 Tryckta källor

7.1.1 Rättsfall

USA

Högsta domstolen

Chiafalo v. Washington, 591 U.S. (2020).

McPherson v. Blacker, 146 U.S. 1 (1892).

Ray v. Blair, 343 U.S. 214 (1952).

7.1.2 Litteratur

Anastaplo, George (1989), *The Constitution of 1787*. The Johns Hopkins University Press.

Bogdan, Michael (2013). *Concise Introduction to Comparative Law*. Europa Law Publishing.

Beer, Samuel (1978). 'Federalism, Nationalism, and Democracy in America'. *The American Political Science Review*, vol. 72, nr. 1, s. 9-21.

'Chiafalo v. Washington' (2020). *Harvard Law Review*, vol. 134, nr. 1, s. 420-429.

Delahunty, R. J. (2016). 'Is the Uniform Faithful Presidential Electors Act Constitutional?' *Cardozo Law Review De-Novo*, 2016, 165-196.

Epping, Prof. Dr. Volker och Hillgruber, Prof. Dr. Christian (2009), *GG Grundgesetz Kommentar*. Verlag C.H. Beck München.

Fuentes-Rohwer, Luis och Charles, Guy-Uriel (2001). 'The Electoral College, the Right to Vote, and Our Federalism: A Comment on a Lasting Institution'. *Florida State University Law Review*, vol. 29, nr. 2, s. 883-923.

Gouzoules, Alexander (2017). 'The "Faithless Elector" and 2016: Constitutional Uncertainty After the Election of Donald Trump'. *The University of Florida Journal of Law & Public Policy*, vol. 28, iss. 2, article 1.

Hamilton, Alexander och Madison, James och Jay, John (1788), *The Federalist*. The Floating Press.

Helms, Ludger (1998). 'Keeping Weimar at Bay: The German Federal Presidency since 1949'. *German Politics & Society*, vol. 16, nr. 2 (47), s. 50-68.

Korling, Fredric och Zamboni, Mauro (2013), *Juridisk Metodlära*. 1 uppl., Studentlitteratur.

Köker, Philipp (2019). 'Risk vs Reward strategies in indirect presidential elections: Political parties and the selection of presidential electors in Germany, 1949-2017'. *German Politics*, vol. 28, nr. 4, s. 602-620.

Lindahl, Rutger (2004), *Så styrs Tyskland*. SNS förlag.

Musson, Anthony, och Stebbings, Chantal (2012). *Making Legal History: Approaches and Methodologies*. Cambridge University Press.

Peczenik, Alexander (1995). *Vad är rätt? Om demokrati, rättssäkerhet, etik och juridisk argumentation*. Norstedts juridik.

Pierce, Neal R. och Longley, Lawrence D. (1981), *The People's President*. 2 uppl., Yale University Press.

'Rethinking the Electoral College Debate: The Framers, Federalism, and One Person, One Vote' (2001). *Harvard Law Review*, vol. 114, nr. 8: 2526–49.

Rütters, Peter (2013). 'Direktwahl des Bundespräsidenten: Sehnsucht nach präsidenteller Obrigkeit?'. *Zeitschrift für Parlamentsfragen*, vol. 44, nr. 2, s. 276-295.

Sandgren, Claes (2007), *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare*. 2 uppl., Norstedts Juridik.

Spath, Franz (1996). *The Federal Presidency*. American Institute of Contemporary German Studies, German Issues 16, Key Institutions of German Democracy Number 3.

7.1.3 Övrigt

AP News, 'Explainer: They lost the popular vote but won the elections' <<https://apnews.com/article/ap-explains-elections-popular-vote-743f5cb6c70fce9489c9926a907855eb>> (besökt 2023-11-18).

CIA The World Factbook, 'Field listing – Legal system' <<https://www.cia.gov/the-world-factbook/field/legal-system/>> (besökt 2023-11-17).

Der Bundespräsident, 'Election of the Federal President' <<https://www.bundespraesident.de/EN/Role-and-Functions/ConstitutionalBasis/Election-of-the-Federal-President/Elections-node.html>> (besökt 2023-11-20).

Deutscher Bundestag, 'Election of the Federal President' <https://www.bundestag.de/en/parliament/function/federal_convention> (besökt 2023-11-19).

Election.de, 'Die Zusammensetzung der Bundesversammlung am 13. Februar 2022' <https://www.election.de/cgi-bin/content.pl?url=/bv_2022.html> (besökt 2023-12-04).

History, 'Federalist Papers' <<https://www.history.com/topics/early-us/federalist-papers>> (besökt 2023-11-20).

History, 'Why Was the Electoral College Created?' <<https://www.history.com/news/electoral-college-founding-fathers-constitutional-convention>> (besökt 2023-11-19).

House of Representatives History, Art & Archives, 'Electoral College & Indecisive Elections' <<https://history.house.gov/Institution/Origins-Development/Electoral-College/>> (besökt 2023-11-18).

KMVT, 'Electoral College system gives small states a voice in U.S. presidential elections' <<https://www.kmvt.com/2020/11/04/electoral-college-system-gives-small-states-a-voice-in-presidential-elections/>> (besökt 2023-11-18).

Library of Congress, 'Federalist Papers: Primary Documents in American History' <<https://guides.loc.gov/federalist-papers>> (besökt 2023-11-20).

Library of Congress, 'The United States Constitution' <<https://www.loc.gov/classroom-materials/united-states-history-primary-source-timeline/new-nation-1783-1815/united-states-constitution/>> (besökt 2023-11-17).

National Archives, 'Electoral College History' <<https://www.archives.gov/electoral-college/history>> (besökt 2023-11-19).

National Archives, 'What is the Electoral College?' <<https://www.archives.gov/electoral-college/about>> (besökt 2023-11-20).

Pew Research Center, 'Among democracies, U.S. stands out in how it chooses its head of state' <<https://www.pewresearch.org/short-reads/2016/11/22/among-democracies-u-s-stands-out-in-how-it-chooses-its-head-of-state/>> (besökt 2023-11-23).

The Washington Post, 'How Germany's electoral college was set up to prevent another Hitler' <<https://eu.usatoday.com/story/news/politics/2019/03/20/donald-trump-backs-electoral-college-he-once-opposed-it/3220879002/>> (besökt 2023-11-19).

University of Chicago Magazine, 'One door closes' <<http://mag.uchicago.edu/law-policy-society/one-door-closes>> (besökt 2023-11-17).

USA Today, 'President Donald Trump once called the Electoral College a 'disaster.' Now he's backing it.' <<https://eu.usatoday.com/story/news/politics/2019/03/20/donald-trump-backs-electoral-college-he-once-opposed-it/3220879002/>> (besökt 2023-11-18).